

תשובה ויום הכפורים

- עיין משנה יומא פה: "חטאת ואשם ודאי מכפרין... – פו. "וכל דדמי ליה", ורש"י שם. ועיין בתוס' ישנים ד"ה תשובה בעיא. עיין רמב"ם הלכות תשובה פרק א הלכה א והלכה ג.
- עיין מסכת שבועות יג. "ורמי סתם סיפרא אסתם סיפרא דתניא... שהות לכפורי ליה" ורש"י שם. באר מחלוקת רבי וחכמים.
- עיין במאירי יומא פה: ד"ה המשנה השישית, ועיין ברמב"ם שם הלכה ג.
- עיין סוגיית הגמרא ביומא פו: "אמר רבי יוחנן... תלמוד לומר ארפא משובתם אוהבם נדבה" מה משמעות המונח תשובה לפי מימרות האמוראים הללו.

רמב"ם הלכות תשובה פרק א

הלכה א

כל מצות שבתורה בין עשה בין לא תעשה אם עבר אדם על אחת מהן בין בזדון בין בשגגה כשיעשה תשובה וישוב מחטאו חייב להתודות לפני האל ברוך הוא שנאמר איש או אשה כי יעשו וגו' והתודו את חטאתם אשר עשו זה וידוי דברים, וידוי זה מצות עשה, כיצד מתודין אומר אנא השם חטאתי עויתי פשעתי לפניך ועשיתי כך וכך והרי נחמתי ובושתי במעשי ולעולם איני חוזר לדבר זה, וזהו עיקרו של וידוי, וכל המרבה להתודות ומאריך בענין זה הרי זה משובח, וכן בעלי חטאות ואשמות בעת שמביאין קרבנותיהן על שגגתן או על זדון אין מתכפר להן בקרבנם עד שיעשו תשובה, ויתודו וידוי דברים שנאמר והתודה אשר חטא עליה, וכן כל מחוייבי מיתות בית דין ומחוייבי מלקות אין מתכפר להן במיתתן או בלקייתן עד שיעשו תשובה ויתודו, וכן החובל בחבירו והמזיק ממונו אף על פי ששילם לו מה שהוא חייב לו אינו מתכפר עד שיתודה וישוב מלעשות כזה לעולם שנאמר מכל חטאות האדם.

הלכה ג

בזמן הזה שאין בית המקדש קיים ואין לנו מזבח כפרה אין שם אלא תשובה, התשובה מכפרת על כל העבירות, אפילו רשע כל ימיו ועשה תשובה באחרונה אין מזכירין לו שום דבר מרשעו שנאמר רשעת הרשע לא יכשל בה ביום שובו מרשעו, ועצמו של יום הכפורים מכפר לשבים שנאמר כי ביום הזה יכפר עליכם.

הלכה ד

אף על פי שהתשובה מכפרת על הכל ועצמו של יום הכפורים מכפר, יש עבירות שהן מתכפרים לשעתן ויש עבירות שאין מתכפרים אלא לאחר זמן, כיצד עבר אדם על מצות עשה שאין בה כרת ועשה תשובה אינו זז משם עד שמוחלין לו ובאלו נאמר שובו בנים שובבים ארפא משובותיכם וגו', עבר על מצות לא תעשה שאין בה כרת ולא מיתת בית דין ועשה תשובה, תשובה תולה ויום הכפורים מכפר ובאלו נאמר כי ביום הזה יכפר עליכם, עבר על כריתות ומיתות בית דין ועשה תשובה, תשובה ויום הכפורים תולין ויסורין הבאין עליו גומרין לו הכפרה, ולעולם אין מתכפר לו כפרה גמורה עד שיבואו עליו יסורין ובאלו נאמר ופקדתי בשבט פשעם ובנגעים עונם, במה דברים אמורים בשלא חילל את השם בשעה שעבר אבל המחלל את השם אף על פי שעשה תשובה והגיע יום הכפורים והוא עומד בתשובתו ובאו עליו יסורין אינו מתכפר לו כפרה גמורה עד שימות, אלא תשובה ויום הכפורים ויסורין שלשתן תולין ומיתה מכפרת שנאמר ונגלה באזני ה' צבאות אם יכופר העון הזה לכם עד תמותון.

תלמוד בבלי מסכת שבועות דף יג עמוד א

..דתניא: יכול לא יהא יוה"כ מכפר אא"כ התענה בו וקראו מקרא קדש ולא עשה בו מלאכה, לא התענה בו ולא קראו מקרא קדש ועשה בו מלאכה מניין? ת"ל: יום כפורים הוא, מ"מ! אמר אביי, לא קשיא: הא רבי, והא רבי יהודה.

בית הבחירה למאירי מסכת יומא דף פה עמוד ב

אמר המאירי חטאת ואשם ודאי מכפרין ר"ל על העונות שהם באים עליהם שבודאי יש תשובה ווידוי עמהם שאם לא כן לא היה מזקיק עצמו לכך ומ"מ אשם תלוי אינו מכפר לגמרי שהרי לכשודע לו צריך

לקרבן אחר כמו שביארנו במקומו מיתה ויום הכפורים מכפרין עם התשובה שזהו כלל גדול שאין שום דבר מכפר אלא בתשובה התשובה ר"ל לבד בלא מיתה ובלא יום הכפרים מכפרת על עבירות קלות על עשה ועל לא תעשה אבל על החמורות כגון כריתות ומיתות בית דין תשובה [תולה] עד שיבוא יום הכפורים ויכפר כלומר שתכלית התשובה נמצאת בו ומ"מ הוא הדין שהתשובה הגמורה מכפרת בכל עת שאין הפרגוד ננעל בפני התשובה אלא שסתם הדברים שהיא נמצאת שלימה יותר בזמן הזה משאר הזמנים:

תלמוד בבלי מסכת יומא דף פו עמוד ב

אמר רבי יוחנן: גדולה תשובה שדוחה את לא תעשה שבתורה, שנאמר לאמר הן ישלח איש את אשתו והלכה מאתו והיתה לאיש אחר הישוב אליה עוד הלא חנוף תחנוף הארץ ההיא ואת זנית רעים רבים ושוב אלי נאם ה'. אמר רבי יונתן: גדולה תשובה (שמקרבת) + מסורת הש"ס: [שמביאה] + את הגאולה, שנאמר ובא לציון גואל ולשבי פשע ביעקב. מה טעם ובא לציון גואל - משום דשבי פשע ביעקב. אמר ריש לקיש: גדולה תשובה, שזדונות נעשות לו כשגגות, שנאמר שובה ישראל עד ה' אלהיך כי כשלת בעונך. הא עון מזיד הוא, וקא קרי ליה מכשול. איני? והאמר ריש לקיש: גדולה תשובה שזדונות נעשות לו כזכיות, שנאמר ובשוב רשע מרשעתו ועשה משפט וצדקה עליהם (חיה) + מסורת הש"ס: [הוא] + יחיה! - לא קשיא; כאן - מאהבה, כאן - מיראה. אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן: גדולה תשובה שמארכת שנותיו של אדם, שנאמר ובשוב רשע מרשעתו (חיו) + מסורת הש"ס: [הוא] + יחיה. אמר רבי יצחק, אמרי במערבא משמיה דרבה בר מרי: בא וראה שלא כמדת הקדוש ברוך הוא מדת בשר ודם. מדת בשר ודם, מקניט את חברו בדברים - ספק מתפייס הימנו ספק אין מתפייס הימנו, ואם תאמר מתפייס הימנו - ספק מתפייס בדברים ספק אין מתפייס בדברים. אבל הקדוש ברוך הוא, אדם עובר עבירה בסתר - מתפייס ממנו בדברים, שנאמר קחו עמכם דברים ושובו אל ה', ולא עוד אלא שמחזיק לו טובה, שנאמר וקח טוב, ולא עוד אלא שמעלה עליו הכתוב כאילו הקריב פרים, שנאמר ונשלמה פרים שפתינו. שמא תאמר פרי חובה - תלמוד לומר ארפא משובתם אהבם נדבה